

Kilpisjärven osayleiskaava

**Vastine Enontekiön kunnanvaltuuston päätöksestä 26.8.2025, § 65 tehtyyn
valitukseen Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle 17.9.2025**

Muutoksenhaunainen päätös

Enontekiön kunnanvaltuusto, 26.8.2025, § 65

Diaarinumero

1401/03.04.04.04.16/2025

Valittaja

Salmivaarantien tiekunta

Vastineraportin liitteet

Liite 1 Kilpisjärven osayleiskaavan kaavakartta 28.6.2024, tark. 25.3.2025

Liite 2 Kilpisjärven osayleiskaavan kaavaselostus 28.6.2024, tark. 26.8.2025

Liite 3 Osayleiskaavan liitteet 1–6

Sisällysluettelo

1	Enontekiön kunnan vaatimukset	2
2	Yleisesti huomioitavaa	2
2.1	Keskeisiä oikeussääntöjä asian käsittelyä koskien	2
2.2	Kunnallisvalituksesta yleisesti	3
3	Enontekiön kunnan lausunto Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle	3
3.1	Enontekiön kunnan tavoitteet ja lähtökohdat osayleiskaavan laadinnalle	3
3.2	Alueidenkäyttölain 1. luvun 9 § ja MRA 1. luvun 1 § huomiointi osayleiskaavaa laadittaessa	4
3.3	Alueidenkäyttölain 1. luvun 1 § ja 10 § huomiointi osayleiskaavaa laadittaessa	5
3.4	Yleiskaavan sisältövaatimusten huomiointi AKL 39 § mukaisesti	6
3.5	AKL 3. luku 22 § Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	6
3.6	Maakuntakaavan huomioiminen maankäytönsuunnittelussa (AKL 32 §) ja Yleiskaavan (AKL 35 §) sekä asemakaavan tarkoitus (AKL 54 §)	7
4	Vastine Enontekiön kunnanvaltuuston päätöksestä 26.8.2025, § 65 tehtyyn valitukseen hallinto-oikeudelle	8

1 ENONTEKIÖN KUNNAN VAATIMUKSET

Enontekiön kunta katsoo, että valitus ei anna aihetta kumota Enontekiön kunnanvaltuuston tekemää hyväksymispäätöstä 26.8.2025 §65 koskien Kilpisjärven osayleiskaavaa, ja vaatii kohteliaimmin, että Pohjois-Suomen hallinto-oikeus hylkää valituksen kokonaisuudessaan. Kunta ei vaadi valittajaa korvaamaan oikeudenkäyntikulujaan. Ottaen huomioon asian merkitys kunnalle ja muu asiakokonaisuus, tulee valittajan kuitenkin vastata omista oikeudenkäyntikuluistaan.

2 YLEISESTI HUOMIOITAVAA

2.1 Keskeisiä oikeussääntöjä asian käsittelyä koskien

Alueiden suunnittelusta säädetään alueidenkäyttölaisissa. Lain 5 §:ssä on esitetty kaavoituksen aineelliset tavoitteet, joita kaavoituksella pyritään edistämään. Vuorovaikutteinen suunnittelu ja riittävä vaikutusten arviointi ovat kaavoituksen menettelyllisiä edellytyksiä. Kaavoituksen moninaiset tavoitteet tarkentuvat kaavoille asetetuissa sisältövaatimuksissa.

Osayleiskaavaa koskevan kaavaratkaisun tulee täyttää yleiskaavan AKL39 § mukaiset sisältövaatimukset, jotka tulee huomioida yleiskaavaa laadittaessa. Sisältövaatimusten perusteena olevat seikat tulee selvittää ja ottaa huomioon siinä määrin kuin laadittavan osayleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus sitä edellyttävät.

Osayleiskaavan lainmukaisuutta arvioitaessa sovellettavaksi tulee maakuntakaavan oikeusvaikutuksia koskeva AKL 32 §. Maakuntakaavan tulee olla ohjeena osayleiskaavaa laadittaessa ja se on otettava huomioon suunnitellessa alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessä niiden toteuttamisesta. Osayleiskaavalla on mahdollisuuksien mukaan pyrittävä edistämään maakuntakaavan toteuttamista ja pyrittävä siihen, ettei vaikeuteta maakuntakaavan toteuttamista.

Maakäyttö- ja rakennuslain 30 §:n 1 momentin mukaan maakuntakaavassa voidaan antaa määräyksiä, joita kaavan tarkoitus ja sen sisällölle asetettavat vaatimukset huomioon ottaen tarvitaan maakuntakaava-alueita suunniteltaessa tai rakennettaessa (maakuntakaavamääräykset). Maakuntakaavamääräyksiä eivät ole suunnittelua koskeviksi suosituksiksi tarkoitetut aluevarauksiin liittyvät maininnat, eivätkä nämä saavuta maakuntakaavamääräysten oikeusvaikutuksia.

Osayleiskaavan tarkoituksena on alueidenkäyttölain 35 §:n 1 momentin mukaisesti kunnan osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. Osayleiskaava voidaan laatia myös maankäytön ja rakentamisen ohjaamiseksi. Siinä esitetään tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä rakentamisen ja muun maankäytön perustaksi.

Huomioitavaksi tulevat alueidenkäyttölain 24 § 2 momentin mukaisesti valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja niiden toteutumista tulee edistää. Yleiskaavaa koskeva päätös ei saa olla ristiriidassa valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Velvoittavia vaikutuksia valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla on ensisijaisesti maakuntakaavoituksen, erityisesti maakuntakaavan suunnittelun ja sisältövaatimusten suhteen. Valtakunnallisten tavoitteiden tulisi suodattaa kuntakaavoitukseen maakuntakaavoituksen kautta. Yleiskaavan sisältövaatimusten yhteydessä valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita ei ole erikseen mainittu, toisin kuin maakuntakaavan

sisältövaatimuksissa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eivät tuo yleiskaavoitukseen uusia oikeudellisia perusvaatimuksia, vaan ne täsmentävät alueidenkäyttölain 39 §:ssä säädettyjä yleiskaavan sisältövaatimuksia merkitykseltään valtakunnallisissa asioissa.

Yleiskaavoituksen yhteydessä ei vielä yksityiskohtaisesti ratkaista maankäyttöä tulevilla asemakaava-alueilla. Yleiskaava on joustava kaavamuoto ja se voidaan laatia yleispiirteiseksi tai yksityiskohtaiseksi kulloisenkin ohjaustarpeen mukaan.

Valtion viranomaisen ohjaustehtävän supistuttua kunnalla on pääasiallinen oikeus ja velvollisuus päättää alueensa maankäyttöratkaisuista ja suunnittelusta.

2.2 Kunnallisvalituksesta yleisesti

Vaikka osayleiskaavapäätös perustuu sekä laillisuusharkintaan että tarkoituksenmukaisuusharkintaan, ei kunnallisvalitusta voi kuntalain 135 §:n nojalla tehdä vain tarkoituksenmukaisuuteen liittyvällä perusteella. Osayleiskaavaa koskevasta päätöksestä on mahdollista valittaa vain kunnallisvalituksen muodossa ja sen sallimilla perusteilla, eikä valitusta tule tutkia, mikäli se tehdään päätöksen epätarkoituksenmukaisuuteen vedoten. Epätarkoituksenmukaisuuteen liittyvät väitteet ja valitusperusteet on valitusten käsittelyssä jätettävä huomiotta.

Kunnallisten viranomaisten menettelyjä ohjaavat lisäksi hallintolaki (6.6.2003/434), kuntalaki (10.4.2015/410 ja siirtymäsäännösten johdosta edelleen 17.3.1995/365) ja Suomen perustuslaki (11.6.1999/731).

3 ENONTEKIÖN KUNNAN LAUSUNTO POHJOIS-SUOMEN HALLINTO-OIKEUDELLE

Salmivaarantien tiekunta on pyytänyt Pohjois-Suomen hallinto-oikeutta kumoamaan Enontekiön kunnanvaltuuston 26.8.2025, § 65 hyväksymispäätöstä Kilpisjärven osayleiskaavasta valituksessa mainituilta osin.

Valitus on jaettu aihealueittain tähän lausuntoon ja niihin on vastattu kohdittain.

3.1 Enontekiön kunnan tavoitteet ja lähtökohdat osayleiskaavan laadinnalle

Kilpisjärven osayleiskaavan laatiminen on päätetty käynnistää alueen asumisen, elinkeinotoiminnan ja palvelujen järjestämiseksi sekä pitkäjänteiseksi kehittämiseksi. Kilpisjärvi on yksi Suomen perinteisimpiä matkailualueita ja kunnan voimakkaimmin kehittyvä kylä. Osayleiskaava tarkoituksena on esittää alueen kestävä kehityksen mukainen rakentuminen ja sen arvoaiheiden vaaliminen. Kilpisjärven osayleiskaavan tarkoitus on ohjata suunnittelualueen rakentamista, asemakaavoittamista ja yhdyskuntateknistä suunnittelua yleispiirteisenä osayleiskaavana ja osayleiskaava laaditaan alueidenkäyttölain 42 §:n mukaiseksi oikeusvaikutteiseksi yleiskaavaksi.

Osayleiskaavan tavoitteena on ohjata yleispiirteisesti maankäytön suunnittelua ja rakentamista koko suunnittelualueella. Tämän vuoksi on mittakaavaksikin valikoitunut 1:20 000. Asemakaavoitetulla alueella rakentamista ohjaa asemakaava. Osayleiskaavan ratkaisut johtavat uusiin asemakaavoihin ja asemakaavojen muutoksiin. Osayleiskaavan tehtävänä on täsmentää valtakunnallisia alueidenkäyttötavoitteita sekä tarkentaa maakuntakaavan aluevarauksia.

Osayleiskaavan päämääränä on toimivan, kestävän ja taloudellisen yhdyskuntarakenteen syntyminen sekä kulttuuri-, ympäristö- ja luonnonarvojen turvaaminen. Uusi maankäyttö ja rakentaminen sovitetaan nykyiseen ympäristöön ja maisemaan sen ominaispiirteitä noudattaen. Lähtökohtana on tukeutua olemassa olevaan taajama- ja kylärakenteeseen sekä vahvistaa asuinympäristöä toiminnallisesti ja sosiaalisesti.

Suunnittelualue sijaitsee Enontekiön kunnan luoteisosassa, Siilasjärven ja Peerajärven välisellä alueella. Lännessä suunnittelualue rajautuu Suomen ja Ruotsin väliseen valtakunnan rajaan. Suunnittelualueen laajuus on kokonaisuudessaan noin 135 km².

Valituksen alainen alue on maakuntakaavassa (Tunturi-Lapin maakuntakaava) osoitettu Matkailupalveluiden alue (RM) aivan Kilpisjärven kylän (c/at, keskuskylä) tuntumassa. Matkailupalveluiden alueena maakuntakaavassa on osoitettu merkittäviä matkailupalveluiden alueita, kuten matkailu- ja lomakeskuksia, lomakyliä, lomahotelleja, leirintäalueita tai muita vastaavia matkailua palvelevia toimintoja. Osayleiskaava on laadittu strategisessa yleiskaavan mittakaavassa ohjaamaan kunnanosan jatkosuunnittelua yleispiirteisesti. Yleismääräyksen on varmistettu, että vähäistä merkittävämpi alueiden rakentaminen tulee ratkaista ensisijaisesti asemakaavoittamalla.

3.2 Alueidenkäyttölain 1. luvun 9 § ja MRA 1. luvun 1 § huomiointi osayleiskaavaa laadittaessa

Yleiskaavatyön yhteydessä laaditut erillisselvitykset ja aiemmin laaditut, työssä hyödynnetyt selvitykset, materiaalit ja tilastot:

Kartat ja taustatieto:

- Maanmittauslaitoksen aineistot (maanmittauslaitos.fi/kartat-ja-paikkatieto)
- Tilastokeskuksen aineistot (tilastokeskus.fi)
- Liikuntapaikat (lipas.fi)

Kulttuuriympäristö ja maisema:

- Kulttuuriympäristön palveluikkuna kyppi.fi (Museovirasto)
- Muinaisjäännösrekisteri (Museovirasto)
- Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt RKY 2009 (Museovirasto, 2009)

Liikenne ja infra:

- Tilastokeskuksen paikkatietohakemisto (paikkatietohakemisto.fi)
- Väyläviraston tilastot (vayla.fi)
- Meluselvitys 2023, kaavaselostuksen liite 4 (Sweco)
- Lapin liikennejärjestelmäsuunnitelma 2040

Maaperä ja luonnonympäristö:

- Geologisen tutkimuskeskuksen aineisto (GTK)
- SYKEN elinympäristön tietopalvelu liiteri.fi
- SYKEN latauspalvelu LAPIO (paikkatieto.ymparisto.fi/lapio/latauspalvelu)

Suunnitelmat, kaavat ja strategiat ym. liitteineen:

- Enontekiön asemakaavat ja ranta-asemakaavat
- Tunturi-Lapin maakuntakaava

-
- Lappi-sopimus (Lapin maakuntaohjelman 2022–2025 ja maakuntasuunnitelman vuoteen 2040)
 - Kilpisjärven kehittämissuunnitelman 2020 strategiset päämäärät vuodelta 2011 (kunnanhallituksen tark. 28.11.2022.)

Luonnonsuojelu, luontoarvot ja eläimistö:

- Luontoselvitys 2023, kaavaselostuksen liite 3 (Sweco)
- Natura-vaikutusten arviointi ja toimenpidesuunnitelma 2024-25, kaavaselostuksen liite 5 (Sweco)

Alueidenkäyttölain 9 §:ssä säädetään vaikutusten selvittämisestä kaavaa laadittaessa.

Kaavan vaikutukset on selvitettävä tarpeellisessa määrin huomioiden kaavaprosessin luonne. Huomioitavaksi tulee myös kaavan tehtävä, tarkoitus, aikaisemmin tehdyt selvitykset ja muut selvitysten tarpeellisuuteen liittyvät seikat. Lähtökohtana voidaan pitää, että kaavan selvitykset ovat riittäviä, jos sen lainmukaiset sisältövaatimukset täyttyvät, myös ympäristövaikutusten osalta.

Osayleiskaavan vaikutusten selvittämisen riittävyyttä arvioitaessa on otettava huomioon yleiskaavan ohjaustehtävän yleispiirteisyys, kaavan sisältö ja sen laajuus. Nyt käsiteltävä kaava, ottaen huomioon aiemmin laaditut ja hyödynnetyt selvitykset sekä kaavatyön yhteydessä laaditut erillisselvitykset, täyttää yleiskaavan sisältövaatimukset ja sen osalta tehtyjä selvityksiä voidaan pitää alueidenkäyttölain 9 §:n edellyttämällä tavalla riittävinä.

3.3 Alueidenkäyttölain 1. luvun 1 § ja 10 § huomiointi osayleiskaavaa laadittaessa

Kilpisjärven osayleiskaavan suunnitteluryhmä on koostunut erittäin kokeneista yhdyskuntasuunnittelun asiantuntijoista niin maankäytön, liikenteen, luonnon, maiseman, rakennetun kulttuuriympäristön, energian kuin kuntatalouden osalta. Kaavan laatijoilla on AKL:n ja MRA:n mukainen sekä projektipäälliköllä myös FISE Oy:n myöntämä kaavan laatijan pätevyys. Kunta on hoitanut osayleiskaavan käsittelyn kunnan hallintoelimissä AKL 8. luvun mukaisesti ja kuullut laajasti alueen maanomistajia ja muita osallisia.

Kaavatyötä ovat ohjanneet neuvottelut ja lausunnot:

- 27.3.2012 Viranomaisneuvottelu (MRL 66 § ja MRA 26 §)
- 3.3.2021 ja 16.3.2021 Poronhoitolain 53 § mukainen neuvottelu
- 9.3.2021 ja 5.5.2021 Saamelaiskäräjälain 9 § mukainen neuvottelu
- 14.12.2022, 26.1.2023 ja 31.1.2023 Viranomaisten työneuvottelut
- 12.10.2023 Paliskuntaneuvottelu
- 8.11.2023 Paliskunnan ja viranomaisten työneuvottelu
- 20.12.2023 Viranomaisten työneuvottelut
- 4.4.2024 Saamelaiskäräjälain 9 § mukainen neuvottelu
- 6.11., 4.12. ja 12.12.2024 Viranomaisten työneuvottelut
- Lausunnot 1. ehdotuksessa selostuksen liite 2
- 24.1. ja 20.2.2025 Viranomaisten työneuvottelut
- Lausunnot 2. ehdotuksessa selostuksen liite 6

3.4 Yleiskaavan sisältövaatimusten huomiointi AKL 39 § mukaisesti

Alueidenkäyttölain 39 § asettaa yleiskaavalle sisältövaatimuksia. Yleiskaavan sisältövaatimusten lisäksi AKL 39 § edellyttää, että maakuntakaava on otettava huomioon yleiskaavaa laadittaessa.

Yleiskaavaa laadittaessa on otettava huomioon:

- 1) yhdyskuntarakenteen toimivuus, taloudellisuus ja ekologinen kestävyys;
- 2) olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö;
- 3) asumisen tarpeet ja palveluiden saatavuus;
- 4) mahdollisuudet liikenteen, erityisesti joukkoliikenteen ja kevyen liikenteen, sekä energia-, vesi- ja jätehuollon tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen ympäristön, luonnonvarojen ja talouden kannalta kestäväällä tavalla;
- 5) mahdollisuudet turvalliseen, terveelliseen ja eri väestöryhmien kannalta tasapainoiseen elinympäristöön;
- 6) kunnan elinkeinoelämän toimintaedellytykset;
- 7) ympäristöhaittojen vähentäminen;
- 8) rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen; sekä
- 9) virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

Maakuntakaavan oikeusvaikutuksista säädetään AKL 32 §:ssä. Maakuntakaavan tulee olla ohjeena osayleiskaavaa laadittaessa ja se on otettava huomioon suunnitellessa alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessä niiden toteuttamisesta.

Enontekiön kunta katsoo, että Kilpisjärven osayleiskaavaratkaisua on tutkittu huolellisesti ja monipuolisesti eri suunnittelutekijöiden suhteen sekä myös maanomistajien yhdenvertaisen kohtelun näkökulmasta. Kaavan aluevarauksilla ja muulla sisällöllä on useisiin eri suunnittelutekijöihin liittyvät maankäytölliset ja ympäristölliset perusteet. Myös maakuntakaavan tavoitteet, aluevaraukset ja keskeisimmät merkinnät kaava-alueella ja sen rajapinnassa on huomioitu osayleiskaavaa laadittaessa.

Enontekiön kunta katsoo, että yleiskaavan ohjaustavoite ja tarkkuus huomioon ottaen Kilpisjärven osayleiskaavaa laadittaessa on kaikilta osin otettu riittävästi huomioon AKL 39 § mukaiset yleiskaavan sisältövaatimukset.

3.5 AKL 3. luku 22 § Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista päättää valtioneuvosto. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet voivat koskea asioita, joilla on:

- 1) aluerakenteen, alueiden käytön taikka liikenne- tai energiaverkon kannalta kansainvälinen tai laajempi kuin maakunnallinen merkitys;
- 2) merkittävä vaikutus kansalliseen kulttuuri- tai luonnonperintöön; tai
- 3) valtakunnallisesti merkittävä vaikutus ekologiseen kestävyyteen, aluerakenteen taloudellisuuteen tai merkittävien ympäristöhaittojen välttämiseen.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa alueidenkäyttölain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Niiden kautta valtioneuvosto linjaa koko maan kannalta merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä. Tavoitteilla varmistetaan, että valtakunnallisesti merkittävät asiat huomioidaan kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa.

Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018. Tavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen, jotka ovat:

- toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- tehokas liikennejärjestelmä
- terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat ja
- uusiutumiskykyinen energiahuolto.

Osayleiskaavaa koskeva päätös ei saa olla ristiriidassa valtakunnallisten tavoitteiden kanssa. Velvoittavia vaikutuksia valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla on ensisijaisesti maakuntakaavoituksen, erityisesti maakuntakaavan suunnittelun ja sisältövaatimusten suhteen. Valtakunnallisten tavoitteiden tulisi suodattaa kuntakaavoitukseen maakuntakaavoituksen kautta.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eivät tuo yleiskaavoitukseen uusia oikeudellisia perusvaatimuksia, vaan ne täsmentävät alueidenkäyttölain 39 §:ssä säädettyjä yleiskaavan sisältövaatimuksia merkitykseltään valtakunnallisissa asioissa.

Alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioon ottamisesta siten, että edistetään niiden toteutumista. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista edistetään kaavoituksen ja valtion viranomaistoiminnan keinoin. Maakunta- ja kuntatason kaavoituksessa tavoitteet konkretisoidaan ottamalla huomioon kunkin alueen erityispiirteet ja huolehtimalla niiden yhteensovittamisesta alueellisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja maakuntakaavan velvoitteiden käytäntöön soveltaminen kunnassa tapahtuu yleiskaavoituksen keinoin. Yleiskaavalla ohjataan yleispiirteisesti maankäyttöä ja sovitetaan yhteen kunnan alueen toimintoja. Yleiskaava on keskeinen kunnan alueidenkäytön kehittämisväline, ja se liittyy läheisesti kunnan strategiseen suunnitteluun ja kehityksen hallintaan.

Kilpisjärven osayleiskaavan tavoitteena on suunnittelualueen elinympäristön kehittäminen ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävällä tavalla. Maakuntakaavan aluevaraukset, tavoitteet ja ohjausvaikutus ovat kaavatyön lähtökohtana.

Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden edistämistehtävä on otettava yleiskaavoituksessa huomioon. Tällä tarkoitetaan tavoitteiden varsinaisen aktiivisen edistämisen sijaan kunnan käsityksen mukaan sitä, että pyritään vähintäänkin siihen tasoon, että mahdollisuuksia tavoitteiden toteutumiseen ei vähennetä. Enontekiön kunnan käsityksen mukaan Kilpisjärven osayleiskaavan tavoitteet eivät ole ristiriidassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa, vaan osayleiskaavassa on pyritty ottamaan huomioon tavoitteet lain 24 §:n edellyttämällä tavalla. Yleiskaavan tavoitteet ovat yhdensuuntaisia valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kanssa.

3.6 Maakuntakaavan huomioiminen maankäytönsuunnittelussa (AKL 32 §) ja Yleiskaavan (AKL 35 §) sekä asemakaavan tarkoitus (AKL 54 §)

Maakuntakaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa yleiskaavaa ja asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta otettava maakuntakaava huomioon, pyrittävä edistämään kaavan toteuttamista ja katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta kaavan toteuttamista.

Yleiskaavan tarkoituksena on kunnan tai sen osan yhdyskuntarakenteen ja maankäytön yleispiirteinen ohjaaminen sekä toimintojen yhteen sovittaminen. Yleiskaava voidaan laatia myös maankäytön ja rakentamisen ohjaamiseksi määrätyllä alueella. Yleiskaavassa esitetään tavoitellun kehityksen periaatteet ja osoitetaan tarpeelliset alueet yksityiskohtaisen kaavoituksen ja muun suunnittelun sekä rakentamisen ja muun maankäytön perustaksi.

Yleiskaavaan liittyy selostus, jossa on esitetty kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot. Selostukseen ei ole siten kirjattu kaikkia yksityiskohtia pitkän kaavaprosessin ajalta.

Asemakaava on laadittava siten, että luodaan edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen alueelliselle saatavuudelle ja liikenteen järjestämiselle. Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Kaavoitettavalla alueella tai sen lähiympäristössä on oltava riittävästi puistoja tai muita lähivirkistykseen soveltuvia alueita.

Asemakaavalla ei saa aiheuttaa kenenkään elinympäristön laadun sellaista merkityksellistä heikkenemistä, joka ei ole perusteltua asemakaavan tarkoitus huomioon ottaen. Asemakaavalla ei myöskään saa asettaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuttaa sellaista kohtuutonta haittaa, joka kaavalle asetettavia tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää. Asemakaavaan liittyy selostus, jossa esitetään kaavan tavoitteiden, eri vaihtoehtojen ja niiden vaikutusten sekä ratkaisujen perusteiden arvioimiseksi tarpeelliset tiedot. Jos jotakin aluetta tai rakennuskohdetta on maiseman, luonnonarvojen, rakennetun ympäristön, kulttuurihistoriallisten arvojen tai muiden erityisten ympäristöarvojen vuoksi suojeltava, asemakaavassa voidaan antaa sitä koskevia tarpeellisia määräyksiä.

4 VASTINE ENONTEKIÖN KUNNANVALTUUSTON PÄÄTÖKSESTÄ 26.8.2025, § 65 TEHTYYN VALITUKSEEN HALLINTO-OIKEUDELLE

Valittaja: Salmivaarantien tiekunta

VALITUS JA VAATIMUKSET

- 1) Enontekiön kunnanvaltuusto on ylittänyt toimivaltansa vahvistaessaan Kilpisjärven osayleiskaavan, päätös on metsälain ja luonnonsuojelulain vastainen. Päätös tulee kumota ja kaava palautetaan valmisteluun ja jatkokäsittelyyn, jossa selvitetään metsälain ja luonnonsuojelulain mukaisten luontoarvojen vaarantuminen ja ympäristölle aiheutuva haitta RM-3 alueella Salmivaarassa. Alue on kaavaan kirjattu eläinohjelmalvelujen alueeksi ilman riittävää riskikartoitusta ja arviota toiminnan vaikutuksista alueen uhanalaisille lajeille, vesiluonnolle tai alueen asukkaille ja lomakiinteistöille. Jatkokäsittelyssä tulee huomioida: RM-3 alueen luontoarvojen erityispiirteet ja suoja-alueet sekä uhanalaisten lajien elinympäristön,
- 2) RA-2 alueen sijainti välittömästi rannan tuntumassa, joka muuttaa rantamaisemanäkymää valtakunnallisesti merkittävän maiseman suuntaan ja suunnasta. Lisäksi tulee selvittää yhdyskuntateknisten laitteiden rakentamisen vaikutukset ja hulevesien valuman vaikutukset järven ekologiseen kuntoon.
- 3) Yhdystien, Salmivaaran ja Kiirunatien välille, osalta tulee huomioida alueella olevat luontoselvityksen mukaiset erityisen arvokkaat Metsälain 10 § mukaiset elinympäristöt ja niiden suoja-alueet.

Tiekunnan kanta on, että RM-3 alue, RA-2 alue ja yhdystie Salmivaaran ja Kiirunatien välille tulee poistaa kaavasta luontoarvojen ja laaditun luontoselvityksen vastaisena.

Enontekiön kunnan vastine

1)-3) Osayleiskaavan RM-3 ja RM-res sekä RA-2 varausten mahdollinen toteutus tapahtuu asemakaavoituksen kautta ja valituksessa nimetty ”yhdystie ” eli kokoojakuu sekä sen ääreen osoitettu RA-alue vastaavasti vaativat ranta-asemakaavoituksen tai asemakaavoituksen. Laadittavien asemakaavojen sisältöä ohjaavat AKL 54 §:n mukaiset asemakaavan sisältövaatimukset tai ranta-asemakaavaa koskevat säännökset (AKL 73 §), sekä valtuuston hyväksymän Kilpisjärven osayleiskaavan kaavamääräykset. Kilpisjärven osayleiskaava ohjaa näiden alueiden asemakaavoitusta ja tarkempaa suunnittelua, siksi määräyksiin on varmistettu, että jo rakennettuun ympäristöön liittyvät alueet sopivat eheyttämään ja täydentämään olevaa rakennuskantaa ja etteivät niihin liittyvät luonto- tai maisema-arvot vaarannu. Vuoden 2010 luontoselvitys oli tiedossa maastotyön tehneellä biologilla vuonna 2023, eikä havaintoja uhanalaisista tai muista huomioitavista lajeista havaittu (Kaavaselostuksen luontoselvityksen liitekartta 9, kohde 9) ns. yhdystien alueella.

Enontekiön kunta katsoo jäljempänä esitettävien perusteiden, että valitukset eivät anna aihetta kumota Enontekiön kunnanvaltuuston tekemää hyväksymispäätöstä 26.8.2025, § 65 koskien Enontekiön Kilpisjärven osayleiskaavaa, ja vaatii kohteliaimmin, että Pohjois-Suomen hallinto-oikeus hylkää valituksen kokonaisuudessaan.

VALITUKSEN PERUSTELUT:

1) RM-3 alue

Kaavan laatimisessa ei ole otettu riittävästi huomioon Salmivaaran luonnon erityispiirteitä, jotka on todettu luontoselvityksessä.

Kaavan laatimisessa ei ole myöskään otettu riittävästi huomioon Salmivaarantien tiekunnan ja osakkaiden näkemyksiä alueen erityispiirteistä ja kasvavan liikenteen vaikutuksista tiehen ja kiinteistöihin, alueen siltoihin ja vesihuoltoon eikä hätätilanteiden veden saatavuuteen.

Ohjelmanpalveluiden sijoittaminen lomakiinteistöjen taakse kasvavan massaturistimäärän tarpeisiin edellyttää liikenneyhteyksien parantamista ja liikenneturvallisuuden huomioimista. Kokonaan arviomatta ja huomiomatta on jäänyt Salmivaarantiella lisääntyvää liikenne, liikenneturvallisuus ja kasvavan liikenteen edellyttämät toimet tien leventäminen ja kävelytien tarve. Arvioimatta on jäänyt myös kasvavan liikenteen vaikutus alueen luontoarvoille Salmivaarantien alkuosalla.

Lisääntyvä säännöllinen raskas linja-autoliikenne vaatii tiestöltä merkittävästi enemmän kuin nykyisen tien kantavuus mahdollistaa, tarvitaan tierakenteiden peruskorjauksia sekä tien leventämistä linja-autoliikenteen tarpeisiin. Nykyinen tiekunnan tieoikeus ei mahdollista tien leventämistä tai pyöräteiden rakentamista.

Liikenneturvallisuutta ja sen kehittämistä tulee tarkastella koko Salmivaarantien tiekunnan ja RM-3 alueen osalta. Viitaten edelliseen nykyisen kaavan mukainen tiealue tulisi kirjata uudessa kaavassa 22 m levyiseksi pyörätien ja siltojen rakentamiseksi.

Eläinohjelmanpalveluiden alue aiheuttaa merkittävää ääni- ja melu- sekä hajuhaittaa lomakiinteistöille, haittoja ei ole huomioitu kaavaa laadittaessa. Rakennetut loma-asunnot sijaitsevat jopa alle 500 m ja pisimmilläänkin alle kilometrin päässä suunnitelluista eläinohjelmanpalveluista ja koiratarhoista.

Kokemuksen perusteella koiratarhoista aiheutuu äänihaittaa, jonka vuoksi niitä ei tulisi sijoittaa lähelle loma- tai vakituista asutusta. Asiaa ei ole arviotu lainkaan valmistelutyössä.

Luontoselvityksen mukaan alueella on useita Kilpisjärven laskevia puroja, joista useat purot saavat alkunsa lähteistä. Purojen varsilla on lehtomaisia koivikoita.

Luontoselvityskarttaan on alue 10 määritelty arvokkaaksi luontokohteeksi ja uhanalaisten perhosten kannalta merkittäväksi alueeksi, lisäksi luontoselvityksessä valtaosa alueesta on todettu seudullisesti merkittäväksi aluekokonaisuudeksi, jolla on uhanalaisia lajeja ja luontotyyppejä. Kilpisjärven rannassa on tunturikoivikkoa ja laaja puuton vyöhyke. Järven rannassa on kivikoita. Vesiraja on kivikkoinen eikä rantakasvillisuutta ole. Suoelinympäristöjen luonnontilainen ominaispiirre ja luonnontilaisen kaltainen vesitalous vaarantuu suunnitellun tien ja RM_3 alueen vaikutuksesta.

Kaavaan suunniteltu tie halkaisee uhanalaisten perhosten kannalta merkittäväksi alueeksi merkityn suoalueen ja käytännössä rakennettu tie kuivattaa suoalueen muuttaen eliöstön elinympäristöä. Purojen, lähteiden ja vedenjuoksu-uomien katkaiseminen tiellä muuttaa alueen vesitaloutta, eliöstön ja kasviston elinympäristöä sekä pienilmastoa. Kaavassa ei ole huomioitu metsälain 10§ mukaisten kohteiden suoja-alueita. Samoin vaarantuu alueen ainoa pienehkö kosteikko/letto, jonka ominaispiirteitä on maaperän runsasravinteisuus, puuston vähäinen määrä ja vaateliakasvillisuus sekä uhanalaisille perhosille luontainen ympäristö.

Eläinohjelma- ja matkailupalvelut tulevat aiheuttamaan alueella järven rehevöitymistä ja vedenlaadun heikentymistä alueelta valuvien eläinperäisten jätösten vuoksi, koska alueen maaperä on kivikkoista ja harvaa. Pienet purot ja valumauurteet ohjaavat vedet järveen. Alueen edessä olevan lahdelman veden vaihtuvuus perustuu lähteistä ja puroista tuleviin valumavesiin. Maahan imeytyvä virtsa ja urea rehevöittävät vesistöt ja purot pitkäaikaisen eläinohjelmalveluiden vuoksi.

Mikäli koiratarha- ja ohjelmalvelutoimintaa sijoitetaan vaikeasti tavoitettavalle alueelle, ohjautuu väistämättä osa liikenteestä – ja ohjelmalvelutoiminnasta järvelle. Pitkäaikainen RM-3 alueen ohjelmalvelutoiminta tuhonnee alueen luontoarvot asiakasmäärien noustessa. Ko. alue lienee sijoitettu esitettyyn paikkaa periaatteella pois silmistä pois mielestä.

Enontekiön kunnan vastine

1) Enontekiön kunta katsoo seuraavin esitettävin perustein, että valitus ei anna aiheutta kumota Enontekiön kunnanvaltuuston tekemää hyväksymispäätöstä 26.8.2025, § 65 koskien Enontekiön Kilpisjärven osayleiskaavan RM-3 eikä RM/res-varauksia, ja vaatii kohteliaimmin, että Pohjois-Suomen hallinto-oikeus hylkää valituksen kokonaisuudessaan.

Maakuntakaava, jossa koko Salmivaara on merkitty merkinnällä RM, ohjaa yleiskaavoitusta. RM-alueina maakuntakaavassa on merkitty alueet, jotka ovat seudullisesti merkittäviä matkailupalvelujen alueita, kuten matkailu- ja lomakeskuksia, lomakylä, lomahotelleja, leirintäalueita tai muita vastaavia matkailua palvelevia toimintoja. Matkailupalvelujen alueen merkinnällä osoitetaan vähintään seudullisesti merkittävät matkailukeskukset ja matkailukohteet, jotka sisältävät myös alueen toiminnoille tarpeelliset liikenneväylät ja -alueet, palvelu- ja virkistysalueet sekä maa- ja metsätalousalueet. Lisäksi maakuntakaavassa todetaan, että yksityiskohtaisempi matkailupalvelujen alueiden alajakso ratkaistaan kuntakaavoilla. Kilpisjärven osayleiskaavassa on asianmukaisesti huomioitu maakuntakaavassa osoitettu RM. RM-3-alue on osoitettu osayleiskaavassa mahdollisena uutena laajentumisen alueena. Tämä matkailupalvelujen alue on varattu siis täydentämään olemassa olevaa rakennetta, mikäli

vastaavat alueet on otettu jo käyttöön ja alueen toteuttaminen edellyttää asemakaavaa. Asemakaava puolestaan aikanaan tarkentaa osayleiskaavaa.

Kuten valituksessa todetaan, on kaavatyön yhteydessä tehdyissä selvityksissä hyvin tunnistettu alueen erityisarvot. Toisin kuin valituksessa esitetään, selvitysten sisältö ja suositukset ovat vaikuttaneet keskeisellä tavalla osayleiskaavan ratkaisuihin, kuten RM-3 ja RM/res-alueiden varauksiin sekä alueiden tarkempaa suunnittelua ohjaaviin kaavamääräyksiin:

- Alueen suunnittelussa on huomioitava liikennejärjestelyjen toimivuus ja turvallisuus, esteettömyys, rakennusten ja rakennelmien sovittaminen maisemaan, luonnonympäristön laadun säilyminen ja vesihuollon järjestäminen (RM).
- Alueelle voidaan sijoittaa ohjelma- ja eläinpalveluita, kuten koiravaljakkotoimintaa (-3)
- Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä kohde/alue (luo-1)
- Merkinnällä on esitetty luonnonarvoluokkaan 1 kuuluvat lainsäädännöllä turvatut luontoympäristön osa-alueet, kuten
 - o luonnonsuojelulain suojeltujen luontotyyppien esiintymät,
 - o luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikat,
 - o luonnonsuojelulain suojeltavien lajien esiintymät ja
 - o vesilain vesiluonnon suojelutyytit, joiden tilan vaarantaminen on kiellettyä, sekä luonnonsuojeluasetuksen äärimmäisen uhanalaisen (CR) tai erittäin uhanalaisen (EN) lajin/lajien elinympäristöt, joiden säilyminen on turvattava.

Edellä esitetyn perusteella Enontekiön kunta toteaa, että luontoselvitys ja hyväksytyn Kilpisjärven osayleiskaavan kaavaratkaisut eivät ole ristiriidassa keskenään. Vaan luontoselvityksen tulokset on nostettu esille kaavakartalle ja sen määräyksiin.

Yleisissä määräyksissä todetaan vielä, että *"Vähäistä merkittävämpi alueiden rakentaminen tulee ratkaista ensisijaisesti asemakaavoittamalla. Tarkemman suunnittelun ja asemakaavoituksen tulee perustua riittäviin selvityksiin, jotta turvataan alueen luonnon ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön arvot ennen rakentamistoimenpiteitä."* Alueita koskevilla kaavamääräyksillä ohjataan alueen asemakaavoitusta ja muita maankäytön muutoksia niin, että luontoon liittyvät arvot eivät vaarannu. Määräykset ohjaavat sitovasti eri alueiden mahdollista asemakaavoitusta.

Asemakaava on laadittava siten, että luodaan edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen alueelliselle saatavuudelle ja liikenteen järjestämiselle. Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Siten asemakaavoituksen yhteydessä kunta selvittää RM-alueelle sijoittuvan toiminnan vaikutuksia tarkemmin. Asemakaavoituksessa määritellään toiminnan koko ja laatu ja siten myös liikenteen vaikutukset ja vesihuollon järjestäminen.

Yleiskaava määrää myös, että tarkemmassa *"Suunnittelussa otetaan huomioon kaikki liikkumismuodot, liikenneturvallisuus ja esteettömyys."* Vaikka voimassa olevassa ranta-asemakaavassa on osoitettu kulkuyhteyttä varten alueita yhteiskäyttöalueeksi (AKL 75§) ja niiden toteuttaminen ja ylläpito kuuluu niille kiinteistöille, joiden käyttöä varten yhteiskäyttöalueet on kaavassa osoitettu. Tiekunnan huoli on nykytilanteessa ymmärrettävää, mutta asemakaavoituksen myötä tiekunnan veloitteet siirtyvät kunnalle normaalisti, sillä asemakaavan katualueiden kadunpidon järjestäminen kuuluu kunnalle AKL 84§:n mukaisesti. Mikäli yleiskaavan RM-alueet asemakaavoitettaisiin, niin katusuunnitelmalla varmistetaan vesien johtamiset tarkoituksen mukaisella tavalla, jotta turvataan alueen ympäristöarvot.

Matkailupalveluiden mahdollinen koiravaljakkotoiminta puhututti kaavatyön aikana paljon, koska matkailijoiden suosimat koirapalvelut eivät joidenkin osallisten mielestä Kilpisjärven alueelle

kuulu. Kuitenkin mikäli koiriin liittyvää ohjelmapalvelua olisi kunnanosaan tulossa, oli konsensuksen vuoksi tarkoituksenmukaista löytää soveltuvin alue. Kaikille avoimessa työpajassa ja monissa neuvotteluissa asiasta keskusteltiin mm. paliskunnan kanssa perusteellisesti. Salmivaara osoittautui ainoaksi mahdolliseksi paikaksi porohoidon kannalta, mikäli tällaista toimintaa alueelle sijoittuisi. Kaavatyössä tehtiin myös sulamisvesien rinnetulvatarkastelu ja osayleiskaavaan osoitetut RM-alueet olivat sen perusteella parhaiten rakentamiselle soveltuvat paikat Salmivaarassa. Osayleiskaava ei määrää alueen käyttötarkoitukseksi vain koiravaljakkotoimintaa. Asemakaavatyössä määrätään tarkemmin, millaisia matkailupalveluita alueelle osoitetaan.

2) RA-2 alue

Alue on melko kivinen ja vähäpuustoinen rantaan saakka. Alueella on rakennettujen alueiden välissä kuivahkoa variksenmarjamustikka tunturikoivikkoa. Luontoselvityksen mukaan kuivahkot variksenmarjamustikka tunturikoivikot ovat uhanalaisuudeltaan vaarantuneita (VU) luontotyyppejä. Aluetta ei tule varata rakentamiseen rantaviivan läheisyyden vuoksi vaan säilyttää alueen rannat voimassa olevan kaavan mukaisessa käyttötarkoituksessa yleisen virkistytymisen alueena luonnonvaraisena rantakohteena.

Kasvavan matkailijamäärän osalta viipymä alueella on muutamia päiviä ja tällöin tarvitaan lähivirkistysalueita järven ympäristöön. Kilpisjärven alueelle tarvitaan lisääntyvässä määrin lähivirkistysalueita ja tällaisen kohteen RM-3 alue ja RA-2 alue rakentamattomana tarjoavat.

Suuri osa kävijöistä käy Saanalla, Tsahkaljärvellä, Salmivaarassa, venesatamassa ja lähtee satamasta kiertämään järven rantoja. Alue on erinomainen kohde lähivirkistykseen ja retkeilijöiden päiväkohteena. Aluetta tulisi pikemminkin kehittää lähivirkistysalueena polkurakenteilla ja taukopaikoilla. Arvioinnissa on jätetty huomioimatta Salmivaaran n. 100 lomakiinteistön lähivirkistysalue tarpeet.

Alueen korkeusasema on karttatietojen perusteella 475,1 - 475,4 m, joten rakennuspaikka on korkeusasemaltaan Kilpisjärven vedenpinnan tasolla. Näin ollen kivisen ja karkean maaperän vesipinta on hyvin lähellä rakennuspaikkojen maanpinnan tasoa. Korkeusaseman vuoksi rakennuspaikoille jouduttanee tekemään merkittäviä maanvaihtoja ja pengerryksiä yhdyskuntateknisten laitteiden ja järjestelmien rakentamiseksi. Asia tulee huomioida kaavassa.

Alue on pintavesien virtausmallien mukaan ylempää tulevien hule- ja pintavesien valuma- ja suodatusaluetta. Rakennettuna RA-2 alue aiheuttaa Kilpisjärven pintavesien ja hulevesien kuormitusta, jota luonnonvaraisena ei ole pintavesien imeytyessä maaperään ja suodattuessa ennen järveä. Asiaa ei ole huomioitu kaavassa eikä luontoselvityksessä.

OTE kaavaselostuksesta: " Alue varataan loma-asumisen alueeksi. Alueen suunnittelussa on huomioitava rakennusten ja rakennelmien sovittaminen maisemaan, luonnonympäristön laadun säilyminen ja vesihuollon järjestäminen. Alueella on sallittu ympärivuotinen asuminen, mikäli se soveltuu alueen muuhun maankäyttöön."

Kaavassa oleva kirjaus RA-2 alueen rakentamisen ohjaamisesta ei ole riittävä eikä perusteltu, koska luontoympäristön laatua, rakentamiskorkeuksia eikä vesihuollon järjestämistä ole kaavan laadinnassa arvioitu.

Viittaus myöhemmin tehtävään suunnitteluun on riittämätön, koska kunnan rakennusjärjestys on uudistettavana eikä kaavaan ole tehty mitään kirjausta maisemaa muuttavista pengerryksistä. Kaavakirjaus " luonnonympäristön laadun säilyminen ja vesihuollon järjestämisestä" on hyvin

tulkinnan varainen. Ko. kirjaus mahdollistaa maisemaa muuttavan pengertämisen ranta-alueella olevilla rakennuspaikoilla vesihuollon ja infran rakentamiseksi ilman voimassa olevaa rajaavaa rakennusjärjestystä.

Enontekiön kunnan vastine

2) Enontekiön kunta katsoo seuraavin esitettävin perustein, että valitus ei anna aihetta kumota Enontekiön kunnanvaltuuston tekemää hyväksymispäätöstä 26.8.2025, § 65 koskien Enontekiön Kilpisjärven osayleiskaavan RA-2-varausta, ja vaatii kohteliaimmin, että Pohjois-Suomen hallinto-oikeus hylkää valituksen kokonaisuudessaan.

RA-2-alue on osoitettu osayleiskaavassa mahdollisena uutena laajentumisen alueena. Tämä loma-asuntojen alue on varattu siis täydentämään olemassa olevaa rakennetta, mikäli vastaavat alueet on otettu jo käyttöön ja alueen toteuttaminen edellyttää asemakaavaa. Asemakaava puolestaan aikanaan tarkentaa osayleiskaavaa.

Kuten valituksessa todetaan, on kaavatyössä hyvin tunnistettu alueen erityispiirteet. Toisin kuin valituksessa esitetään, selvitysten sisältö ja suositukset ovat vaikuttaneet keskeisellä tavalla osayleiskaavan ratkaisuihin, kuten RA-2-alueen tarkempaa suunnittelua ohjaaviin kaavamääräyksiin:

- Alueen suunnittelussa on huomioitava rakennusten ja rakennelmien sovittaminen maisemaan, luonnonympäristön laadun säilyminen ja vesihuollon järjestäminen (RA).
- Alueen tarkemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa tulee selvittää erikseen arkeologisen kulttuuriperinnön ja luonnonympäristön arvot (-2).

Yleisissä määräyksissä todetaan vielä, että *”Vähäistä merkittävämpi alueiden rakentaminen tulee ratkaista ensisijaisesti asemakaavoittamalla. Tarkemman suunnittelun ja asemakaavoituksen tulee perustua riittäviin selvityksiin, jotta turvataan alueen luonnon ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön arvot ennen rakentamistoimenpiteitä.”* Alueita koskevilla kaavamääräyksillä ohjataan alueen asemakaavoitusta ja muita maankäytön muutoksia niin, että luontoon liittyvät arvot eivät vaarannu. Määräykset ohjaavat sitovasti alueen mahdollista asemakaavoitusta.

Edellä esitetyn perusteella Enontekiön kunta katsoo, että Kilpisjärven osayleiskaavassa on otettu yleiskaavan sisältövaatimusten (AKL 39 §, kohta 8) edellyttämällä tavalla huomioon rakennetun ympäristön, maiseman ja luonnonarvojen vaaliminen. Osayleiskaava ja sen toteutus ei vaaranna maiseman eikä luonnonarvojen suojelutavoitteiden toteutumista.

Osayleiskaavaratkaisun myötä Salmivaaran rannat säilyvät yleisen virkistytymisen alueina (VR). Loma-asuntojen alue (RA-2) ei ulotu Kilpisjärven rantaan, eikä siten katkaise rannan suuntaista hiihtolatua tai sulan maan aikana yleistä kulkua. Osayleiskaavalla juuri varataan VR-alueet kylän asukkaiden ja Salmivaaran loma-asukkaiden virkistykseen retkeilyalueiksi, joilla sallitaan virkistykseen liittyvien reittien rakentaminen luonnon kulumisen estämiseksi. Siten valituksessa esitetty tarve päästä kiertämään järven rantoja sataman virkistyskohteelta on juuri osayleiskaavalla turvattu. Päinvastoin kuin valituksessa kerrotaan, että virkistyttyminen olisi jätetty huomioimatta, osayleiskaava juuri ohjaa laatimaan asemakaavaa, jolla ranta-asemakaavan yhteiskäyttöalueet osoitetaan edelleen vapaa-ajan virkistytymisen. Osayleiskaava ja sen toteutus varaavat Salmivaarasta virkistytymiselle 259 hehtaaria ja mahdollinen 2,4 hehtaarin loma-asuntojen laajentumisen alue, jota tulisi toteutukseen vasta jo asemakaavoitetun läheisen RA-alueen jälkeen, ei vähennä merkittävästi päiväretkeilymahdollisuuksia osayleiskaava-alueella vaan mahdollistaa Salmivaaraan polkurakenteiden ja taukopaikkojen toteutumista.

Edellä esitetyn perusteella Enontekiön kunta katsoo, että Kilpisjärven osayleiskaavassa on otettu yleiskaavan sisältövaatimusten (AKL 39 §, kohta 9) edellyttämällä tavalla virkistykseen soveltuvien alueiden riittävyys

RA-2-alueen sijoittamisessa on paitsi huomioitu maakuntakaava, myös olemassa olevan yhdyskuntarakenteen hyväksikäyttö, sen eheyttäminen ja täydentäminen. Osayleiskaavatyössä on selvitetty Kilpisjärven tulviminen ja kaavakartalla on osoitettu tulva-alueena alue, joka on 1 metrin yläpuolella kerran sadassa vuodessa tilannetta. Kilpisjärven järvioltaan tulvakorkeus +473,89 N2000 on määräyksiin kirjattu. Toki asemakaavalla suunnitellaan rakennuspaikat tarkemmin, mutta yleiskaavassa on jo huomioitu, että ko. RA-2-alue on 2 metriä tulvatilannetta 1/100a korkeammalla.

Tiekunnan ei tarvitse kantaa huolta hulevesistä, sillä yleiskaava määrää, että *”Rakennetuilla ja rakennettavilla alueilla tulee ehkäistä hulevesien muodostumista ja niihin kohdistuvaa laatuhaittaa. Hulevedet on pyrittävä käsittelemään ja hyödyntämään syntypaikallaan. Mikäli hulevedet johdetaan pois syntypaikaltaan, on järjestelmän oltava hulevesiä suodattava ja viivyttävä. Toteuttamisessa tulee huolehtia myös rakentamisen aikaisesta hulevesien hallinnasta.”* Lisäksi kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistönsä hulevesien hallinnasta (AKL 103 e §). Kunta vastaa hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueella (AKL 103 i §). Yleiskaava ohjaa asemakaavaa riittävästi myös vaatimalla rakennusten ja rakennelmien sovittamisen maisemaan. Asemakaavalla ratkaistaan tarkemmat yksityiskohdat kuten valituksessa mainittu maanmuokkaus ja monet muut seikat.

3) Yhdystie Salmivaaran ja Kiirunatien välille:

Tiekunnan kanta on, että kyseistä tietä ei tule rakentaa vaikean rakentamismaaston ja Metsälain 10 § mukaisten kohteiden ja niiden suoja-alueiden vuoksi.

Enontekiön kunnan vastine

3) Enontekiön kunta katsoo seuraavin esitettävin perustein, että valitus ei anna aiheutta kumota Enontekiön kunnanvaltuuston tekemää hyväksymispäätöstä 26.8.2025, § 65 koskien Enontekiön Kilpisjärven osayleiskaavan RA-alueen ohjeellisen kokoojakadun varausta, ja vaatii kohteliaimmin, että Pohjois-Suomen hallinto-oikeus hylkää valituksen kokonaisuudessaan.

Ranta-asemakaavassa voidaan osoittaa alueita kaava-alueen sisäistä tarvetta varten, esimerkiksi kulkuyhteyttä varten yhteiskäyttöalue (AKL 75§). Yhteiskäyttöalueiden toteuttaminen ja ylläpito kuuluu niille kiinteistöille, joiden käyttöä varten yhteiskäyttöalueet on kaavassa osoitettu. Kulkuyhteyttä varten osoitetun yhteiskäyttöalueen toteuttamisessa noudatetaan, mitä kiinteistönmuodostamislaissa ja yksityistielaisissa kulkuyhteyden järjestämisestä säädetään. Mikäli osayleiskaavassa esitetty kokoojakatu ja RA-alue toteutettaisiin ranta-asemakaavaa muuttamalla, niin nykyiset kulkurasitteet päivitettäisiin tieyksikkölaskelmilla. Näin muutoksenaiheuttaja tulisi osallistumaan tienpitoon, paitsi uuden osan rakentamiseen myös olevien pitoon erityisesti, mikäli nykyisiä teitä tulisi parantaa tai kunnostaa tiheämmin.

Mutta kuten edellisissä kohdissa (1) ja 2)) on tuotu esiin, tapahtuu osayleiskaavan aluevarausten mahdollinen toteutus ensisijaisesti asemakaavoituksen kautta. Asemakaavoituksen myötä katualueen kadunpidon velvoitteet ovat kunnan AKL 84§ mukaisesti, eikä asiaa voi pitää tiekunnan huolena. Laadittavien asemakaavojen sisältöä ohjaavat sekä AKL 54 §:n mukaiset asemakaavan sisältövaatimukset, että valtuuston hyväksymän Kilpisjärven osayleiskaavan kaavamääräykset. Kilpisjärven osayleiskaavan suunnittelussa ohjataan näiden alueiden asemakaavoitusta ja varmistetaan, että luontoon liittyvät arvot eivät vaarannu, sillä

yleismääräysten mukaan ”Vähäistä merkittävämpi alueiden rakentaminen tulee ratkaista ensisijaisesti asemakaavoittamalla. Tarkemman suunnittelun ja asemakaavoituksen tulee perustua riittäviin selvityksiin, jotta turvataan alueen luonnon ympäristön ja arkeologisen kulttuuriperinnön arvot ennen rakentamistoimenpiteitä.” Osayleiskaavassa on esitetty olevan RA-alueen päätyvien kulkuyhteyksien yhdistämistä noin 500 metrin pituisella kadulla. Osayleiskaavan määräysten mukaan tarkemmassa ”Suunnittelussa tulee ottaa huomioon kaikki liikkumismuodot, liikenneturvallisuus ja esteettömyys”. Kun em. kaavamääräyksiä noudatetaan, voidaan katu suunnitella ja toteuttaa niin, että valittajan esille nostamat riskitekijät eivät käytännössä toteudu. Katu on mahdollista toteuttaa pohjarakenteeltaan, leveydeltään ja muilta ominaisuuksiltaan paikkaan soveltuvalla tavalla. Tätä osayleiskaavan kaavamääräykset myös edellyttävät.

Asemakaava on laadittava siten, että luodaan edellytykset terveelliselle, turvalliselle ja viihtyisälle elinympäristölle, palvelujen alueelliselle saatavuudelle ja liikenteen järjestämiselle. Rakennettua ympäristöä ja luonnonympäristöä tulee vaalia eikä niihin liittyviä erityisiä arvoja saa hävittää. Siten asemakaavoituksen yhteydessä kunta selvittää kokoojakadun toteutusta tarkemmin ja katusuunnitelmissa ratkaistaan kadun suhde maastoon.